

➤ Veterinair

Groepsgewijze keelverlamming: wat is dat?

Bloederig schuim uit neus en mond als gevolg van longoedeem en kleine longbloedingen.

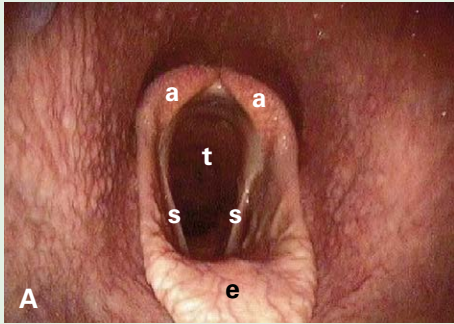
Terugkijkend is er waarschijnlijk al sinds eind vorige eeuw een 'nieuwe' aandoening die wordt gezien bij paarden die in groepshuisvesting worden gehouden. Een aantal dierenartsen, komend uit verschillende praktijken, van de Gezondheidsdienst voor Dieren, van de Faculteit Diergeneeskunde en vanuit andere onderzoeksgroepen, heeft begin dit jaar met dr. Kees van Maanen als voortrekker een werkgroep 'Groepsgewijze keelverlamming' gevormd om alle gegevens bij elkaar te leggen en dit probleem verder te bestuderen. Wat weten we tot nu toe van deze aandoening?

Tekst & beeld: **PROF. MARIANNE SLOET - FACULTEIT DIERGENEESKUNDE EN WERKGROEP GROEPSGEWIJZE KEELVERLAMMING**

Een paard met groepsgewijze keelverlamming wordt, doorgaans bij opwinding of inspanning, plotseling benauwd en maakt dan een snurkend bijgeluid ('koeachtig'). Als het paard tot rust komt, verdwijnen de symptomen vaak weer. Als het paard blijft rennen, bijvoorbeeld omdat de hele groep opgewonden is, dan kan het dier neervallen en sterven met roze-rood schuim uit mond en neus. Bij sommige dieren valt ook op dat ze veel meer opgewonden zijn dan anders (excitatie) en/of dat ze niet helemaal goed gecoördineerd lopen (ataxie).

Roze-rood schuim

Bij de dieren die heel ernstig benauwd zijn komt, soms al tijdens het leven en soms na het sterven, roze-rood schuim uit de neus en vaak ook uit de mond. Waarschijnlijk is dit eiwitrijk vocht wat vrijkomt als gevolg van longoedeem met bloedbijmenging als gevolg van scheuren van kleine longvaten. Door de menging met lucht tijdens het in- en uitademen treedt

ENDOSCOPIE BEELDEN

- A** = normaal beeld
 a = arykraakbeentjes,
 s = stembanden,
 e = strotklepje,
 t = toegang luchtpijp
- B** = linker arykraakbeentje en stemband hangen af (links voor paard is rechts voor kijker)
- C** = beide arykraakbeentjes en stembanden hangen af en dus smalle ademspleet
- D** = beide arykraakbeentjes en stembanden sluiten en het strottehoofd zakt onder het zachte gehemelte

schuim- en bellenvorming op. Op dit moment denken we dat de aandoening begint met verlamming van de keel. Het dier wordt benauwd en gaat heel krachtig ademen ('trekken') en dan ontstaan er dus vocht in het longweefsel (longoedeem) en kleine longbloedingen. Als de keel helemaal dichtklapt, sterft het paard.

In de keel kijken

Scopie, in de keel kijken door de dierenarts met een flexibele slang met een scherp lichtje en kleine camera, is tijdens zo'n benauwdheidsaanval slechts zelden mogelijk. Een aangetast paard wordt immers nog benauwder als de dierenarts probeert in de keel te kijken en raakt dan meestal volslagen in paniek. Als het paard weer wat rustiger wordt of als er een gat in de luchtpijp is gemaakt ('tracheotomie') dan wordt bij scopie vaak een éézijdig of beiderzijds afhangen van de arykraakbeentjes en de stembanden gezien. Soms hangt ook het dak van de keel af en is er bloederig schuim zichtbaar.

Bloederig schuim in de luchtpijp.

Oorzaak

Op dit moment is er nog geen oorzaak voor het probleem bekend. Er zou sprake kunnen zijn van een infectie, maar ook een gifstof (toxine) via het voer is een optie. Een kiem (virus of een bacterie) met een lange(re) tijd tussen de infectie en het zichtbaar worden van de symptomen is een mogelijkheid. Ook zouden bepaalde schimmels of andere gif-vormende kiemen in de kuil de aandoening kunnen veroorzaken. We weten van andere 'nieuwe aandoeningen', zoals de atypische myopathie (weidemyopathie) dat het soms vele jaren duurt voordat de oorzaak wordt gevonden. Bij de weidemyopathie bleek na meer dan tien jaar intensief onderzoek dat een gif in de zaden, de kiemen (spruiten) en de bladeren van de gewone esdoorn de oorzaak van de problemen was. Het onderzoek werd hier bemoeilijkt door het feit dat de ene boom veel meer gif afgeeft dan de andere boom. Voor de oorzaak van groepsgewijze keelverlamming tasten we nu echt nog helemaal in het duister.

Verloop

Vaak komen de gevallen in een koppel na elkaar in het voorjaar, soms met slechts enkele uren tot dagen tussen de gevallen en soms zitten er weken, maanden of zelfs jaren tussen. Doorgaans betreft het dieren uit één koppel, terwijl er in andere groepen paarden op hetzelfde bedrijf, bijvoorbeeld die er tegenover staan, helemaal geen symptomen optreden. Incidenteel zijn er ook problemen gezien bij paarden die enkele weken of maanden eerder een groep al hadden verlaten,

Een permanente opening in de luchtpijp.

bijvoorbeeld omdat ze waren opgehaald voor training of verkoop. De symptomen traden dan ongeveer gelijktijdig op met de problemen in de koppel waar deze dieren uit kwamen. Dat doet er aan denken dat er mogelijk sprake is van een infectie of een gifstof (toxine) die langere tijd nodig heeft om de symptomen te veroorzaken.

Waar?

Op dit moment is groepsgewijze keelverlamming op tien bedrijven in Nederland en België vastgesteld, maar waarschijnlijk zijn er meer bedrijven waar het probleem voor komt. In andere Europese landen komt het waarschijnlijk ook voor, maar er zijn nog geen wetenschappelijke beschrijvingen, wel zijn er mond-tot-mondverhalen. Het gaat eigenlijk altijd om paarden die in groepshuisvesting staan of kort tevoren gestaan hebben, op stal of in de wei.

Rasverschillen

De aandoening is gezien bij allerlei warmbloed-rassen (KWPN, Zangersheide, Belgisch warmbloed etc.), maar bijvoorbeeld ook bij de Welsh Cob. Tot nu toe zijn er nog geen ponyrassen gezien met het probleem.

Behandeling

Als de oorzaak van een aandoening niet bekend is, is een gerichte behandeling niet mogelijk. Op de getroffen bedrijven zijn diverse dingen geprobeerd. Op dit moment lijkt het individueel opstallen van de benauwde paarden (maar wel zo dat ze zich niet opwinden) te voorkomen dat ze proberen mee te rennen met de groep en sterven. Ook het door de dierenarts geven van ontstekingsremmers (corticosteroiden) laat vaak een herstel zien, mogelijk omdat door dit middel het longoedeem vermindert. Het longoedeem wordt gedacht een gevolg te zijn van de benauwdheid.

Het door de dierenarts maken van een gat in de luchtpijp (tracheostoma) is ook een optie, en heeft tot gevolg dat het paard niet meer wordt gehinderd door het volledig verlamd zijn van de keel. Dit is echter een forse ingreep met een risico op een soms dodelijk verlopende longontsteking. Het laten uitvoeren van een cornage-operatie waarbij onder meer de linkerstmband wordt vastgezet is ook een mogelijkheid, maar kan niet bij het acuut benauwde paard worden uitgevoerd.

Prognose

Gezien het feit dat nog lang niet alles over deze aandoening bekend is, weten we ook nog niet zo goed hoe de vooruitzichten zijn. Cijfers van grote bedrijven (met tientallen tot honderden dieren) laten zien dat soms 10% en soms 25% van de aanwezige dieren is aangetast, waarbij van de aangetaste dieren er een paar tot enkele tientallen sterven of in slechte toestand worden geëuthanaseerd. De cornage-operatie heeft bij een aantal paarden tot goede resultaten geleid, maar is niet altijd voldoende. Soms is de keel dan niet meer het probleem, maar blijven de paarden onvoldoende gecoördineerd lopen (atactisch). In één geval was de cornage-operatie niet voldoende en werd het paard weer benauwd met snurken. Hier moest alsnog een permanent gat in de luchtpijp worden gemaakt ('tracheostoma').

Sectie

Bij een klein aantal dieren is een sectie (pathologisch onderzoek na de dood) uitgevoerd, maar dat heeft nog niet tot het vinden van een oorzaak geleid. Het probleem bij een sectie is dat het paard vaak al uren en soms al een dag eerder is overleden. De ontbinding van het lichaam, en met name van de zenuwen, zet echter al binnen een uur na de dood in en eigenlijk moet een dier dus direct na het overlijden op de sectietafel liggen. Daarbij brengen het vervoer en de sectie natuurlijk ook kosten met zich mee. Op dit moment heeft de werkgroep een beperkte sponsoring hiervoor.

Toekomst

De werkgroep hoopt dat door meer bekendheid aan 'groepsgewijze keelverlamming' te geven, meer mensen het beeld herkennen en hun medewerking aan het onderzoek willen geven. Zoals eerder met ernstige problemen in de paardenhouderij het geval was, denk aan de neurologische vorm van rhinopneumonie, willen eigenaren van bedrijven met problemen liever niet met de problemen naar buiten komen. Dit wordt gedreven door de angst dat mensen hun paarden dan niet meer bij hen willen stallen of in opfok willen geven. Dat is onverstandig, want alleen als iedereen meewerkt komen we meer te weten over 'groepsgewijze keelverlamming' en kunnen we hopelijk de oorzaak achterhalen én een oplossing vinden. ●

Als u als bedrijfs eigenaar deze problemen herkent, neem dan alstublieft contact op met uw dierenarts. Er is door de Werkgroep Groepsgewijze keelverlamming een enquête voor dit probleem gemaakt die u dan samen met uw dierenarts kunt invullen. De gegevens worden natuurlijk vertrouwelijk behandeld.